

ПІДРУЧНИК З ХІМІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ

Максимов О.С. проф. д.пед.н., **Арабаджи Л.І.** аспірантка
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б.Хмельницького

В державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти зроблено наголос на розвиток і формування низки компетентностей, які характеризують учня готового до випуску у доросле життя.

Одна з важливіших для кожного і суспільства в тому числі компетентностей є здоров'язбережувальна, розвиток якої може здійснюватися і в курсі хімії середньої школи. Якщо вважати, що Державний стандарт накреслює стратегічну лінію у справі формування здоров'язбережувальної компетентності, то її реалізація здійснюється через програму і підручники.

Зміст програм і більшості підручників мають тільки натяк на формування або розвиток здоров'язбережувальної компетентності в учнів засобами предмета хімії. Цей натяк реалізується за принципом міжпредметних зв'язків з «Основами здоров'я», фізичного виховання та інше. Зважаючи на те, що підручник це є той довідковий засіб, який завжди «під рукою» в учня, він повинен давати відповідь на хвилюючі запитання з предмету хімії на рівні середньої школи, і в першу чергу на запитання про здоров'я як найбільшу цінність кожної людини

Проведений нами аналіз змісту підручників з хімії для 7-9 класів дав певну картину про наявність навчального тексту, який дозволяє формувати здоров'язбережувальну компетентність учнів основної школи у навчанні хімії. Результати аналізу представлені в таблиці .

Таблиця

Відсоток навчального матеріалу, який стосується формування здоров'язбережувальної компетентності.

№ з/п	Клас	Автори підручників			
		Н.М.Буринська	Г.А.Лашевська	П.П. Попель, Л.С. Крикля	О.Г. Ярошенко
1	7	14,4%	19,4%	16,2%	7,5%
2	8	8,8%	----	6,3%	8,17%
3	9	6,3%	19,7%	12,1%	10,7%

З таблиці видно, що майже п'ята частина тексту підручників Г.А.Лашевської має потенційні можливості для обговорення питань, що стосуються впливу хімічних речовин на здоров'я людини або живої природи. Інформація про такі речовини, як видно з таблиці, більше зосереджена в підручниках для 7 і 9 класів і менше у підручнику для 8 класу. Це пояснюється тим, що навчальний текст підручника 8 класу містить значну кількість теоретичної інформації про будову речовини, обчислення її маси, атомно-молекулярне вчення, періодичний закон та інше.

Підручники авторів П.П. Попель, Л.С. Крикля також мають високий відсоток тексту з можливостями для формування здоров'язбережувальної компетентності учнів. Зрозуміло, що не встановлено певної норми на ту чи іншу інформацію в підручнику. Але слід виходити з тих цінностей, які є пріоритетними у житті людства і кожної людини зокрема. А такою цінністю безумовно є власне здоров'я та оточуючих нас людей. Тому техногенні явища, як Чорнобильська катастрофа або аварія на АЕС Фукусима, повинні обговорюватися не тільки під час днів жалоби або спомин, а й знаходити своє місце і в підручниках. Наприклад, в підручнику Н.М. Буринської «Хімія» для 9 класу [1, с. 28-29] про трагедію на Чорнобильській АЕС вперше було згадано лише через 12 років, а в навчальному посібнику М. Фрімантла [3, с. 8, 69-71] зразу в наступному 1987 році.

Конче важливою є інформація про ужиткову хімію, з речовинами або матеріалами якої людина має щоденну справу. Так заслуговує на увагу поняття про дисперсні системи: емульсії – косметичні вироби, лікарські препарати, засоби боротьби із шкідниками саду й городу [2 с. 26].

В загальній характеристиці металів доцільними є відомості про ртуть і поводження із скляним ртутним термометром. Учитель повинен повідомити про правила дій із демеркуризації приміщення, в якому розбито ртутний термометр.

Ртуть та її пари небезпечні для людини і свійських тварин. Тому, враховуючи фізичні властивості металічної ртуті, її збір з підлоги треба

виконувати у захисних і гумових рукавичках, бахілах для взуття. Краплі ртуті добре збирати липкою поверхнею скотча або лейкопластера, або великим шприцом з великою голкою. Також ртутні кульки самі вкривають мідні речі - дротину, пластинки, утворюючи амальгаму. Зібрану ртуть поміщають у заздалегідь приготовлену банку з водним розчином калій перманганата слабкої концентрації.

Тексти будь-якого підручника з хімії може бути доповнено інформацією про ужиткову хімію, здоровий спосіб життя, охорону навколишнього середовища з інших джерел. Такими джерелами можуть бути інтернет, медіа-освіта, що обов'язково потребує коментар учителя. Можливості інтернет дозволяють використовувати на цю тему творчі домашні завдання.

Список використаних джерел

1. Буринська Н. М. Хімія: Підручник для 9 кл. серед, загальноосвіт, шк.— 2-ге вид., перероб. та доп.— Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 1998.— 160 с. :іл.
2. Лашевська, Г.А. Хімія : 9 кл. : Підручн, для загальноосвіт, навч. закл. - К. : Генеза, 2009. - 280 с. : іл
3. Фримантл М. Химия в действии. В 2-х ч. 4.1: Пер. с англ.-М.: Мир, 1991. —528с.